

landbebyggelsen i alle dens udtryksformer og påpeger, hvordan den påvirkes af det erhvervskulturelle stadi, af den topografiske beliggenhed og andre faktorer. Desuden behandles så vigtige sider som landsbyformen og dens afhængighed af markorganisationen, den side af forskningen, som netop tysk videnskab har givet sig særligt af med. Et særligt afsnit er helliget boligtyperne i de forskellige kulturlag og deres afhængighed af fysiske, biologiske, kulturelle og økonomiske faktorer.

Det næste storkapitel behandler de bebyggelsesformer, der står midt mellem landbebyggelserne og byerne, og som præges af overvægten af en speciel erhvervsgren. De er oftest nutidens bidrag til bebyggelsesbilledet, og denne gruppes vigtigste repræsentanter er midtstandsbyerne, de rene servicebyer, minebyer, skovbrugsbyer, trafikcentre og turistcentre. De har intet tilfælles med den rene landbebyggelse, men mangler også de gamle købstæders indre og ydre differentiering og deres økonomiske form.

Sidste storkapitel er helliget byerne, d. v. s. købstæderne, som behandles indgående fra alle sider. Afsnittet giver en letfattelig oversigt over geografernes interesse i alle de forhold, der spiller ind i vore dages heftige diskussioner om byernes indre og ydre udvikling, om deres funktion, differentiering og forholdet til omlandet.

De ledsagende illustrationer er alle velvalgte, klare og typiske, hvad enten det er kort eller fotografier. Dr. Schwarz' bog er langt mere end en ren bebyggelsesgeografi. Den spænder lige fra de sider af erhvervskulturen, som giver sig udslag i valget og indretningen af boligen til de mange problemer, der knytter sig til en moderne storby, og enhver, der beskæftiger sig blot fjernt med bebyggelsesgeografi, bør stifte bekendtskab med denne velskrevne, indholdsrige og først og fremmest geografiske skildring af den måde, hvorpå mennesket og samfundet udtrykker sig gennem valget af bosted.

Viggo Hansen.

Köln und die Rheinlande. Festschrift zum XXXIII Deutschen Geographentag vom 22. bis 26. Mai in Köln, herausgegeben von Kurt Kayser und Theodor Kraus. Schriftleitung Götz Voppel und Reinhart Zschocke. Franz Steiner Verlag. Wiesbaden 1961. 375 s. m. talrige kort og diagrammer. 18 × 24 cm. DM 38,—.

Den årligt tilbagevendende geografdag i Tyskland har denne gang haft sæde i Köln, og traditionen tro indeholder publikationen en stor række bidrag om Köln og dens omegn. De 22 bidrag falder i tre afsnit, hvoraf det første bl.a. indeholder artikler om Rhein-Westfalens historie og byudvikling med særlig hensyntagen til Kölnområdet geografiske placering, og om omlandsproblemerne, der er nært knyttet til den tyske *Landesplanung*. Andet afsnit behandler selve storbyen Köln, og man får her bidrag om byklimaet (temmelig langt) og om byens historiske udvikling helt tilbage fra romertiden. Af særlig interesse er vel nok afsnittene om Köln som trafikalt centrum og industricentrum og om de enkelte kvarterers udvikling, idet der her gives nøje oplysninger om omfanget af ødelæggelserne under 2. verdenskrig og de principper, hvorefter den påfølgende genopbygning er sket. Det er værd at lægge mærke til, at selv om 80% af citykvarteret (Altstadt) lå fuldstændigt i ruiner ved krigens

slutning, og genopbygning næsten syntes et håbløst foretagende, har området vist sin levedygtighed som storbyens af historien og byudviklingen betingede naturlige kommercielle centrum, og det er næppe et spørgsmål om konservatisme eller pietet, når Altstadt efter en enorm økonomisk indsats atter har indtaget sin førerstilling som centrum for byens økonomiske liv, men om naturlige, geografiske årsager, hvoraf de samfærdselsgeografiske synes at have mest vægt. I andre bidrag behandles storbyen Kölns vækst og omklamring af sine nabobyer, og man støder her på det velkendte forhold, at omegnsbyernes selvstændighedstrang vokser proportionalt med deres af centrumbyen betingede vækst. Tilsidst følger en række større bidrag til Kölnerbugtens og Rhinlandenes geografi, bl. a. om den unge vulkanisme i Eifel (10–12.000 år gammel), om de yngre Rhinterrasser, og de plantegeografiske regioner langs Nedre Rhin har fået et betydningsfuldt bidrag af Mathias Schwickerat. Endelig sluttet der af med et bidrag af S. Schneider om brunkulsfeltet v. f. Köln, hvortil der knytter sig store, økonomiske interesser, ikke blot af industrielle grunde, men også fordi brunkulsgnavningen berører vigtige interesser såvel af landbrugs-mæssig art som med hensyn til storbyens udvikling fremover.

Viggo Hansen.

Max Derruau: Précis de géographie humaine. Armand Colin, Paris 1961. 572 s., over 100 tekstfigurer i illustrationer på plancher. 18,5 × 23,5 cm. NF 54,—.

Dette forsøg på at skrive en moderne kulturgeografi synes at falde godt ind i den store franske geografiske tradition med dens sans for sammenhæng og helhed. I et indledende afsnit gennemgår forf. opfattelserne af kulturgeografiens opgave siden Ratzel og Vidal-Lablache. Han skelner selv mellem økonomisk geografi, som omtrent falder sammen med produktionsgeografi, og på den anden side kulturgeografi (géographie humaine): „Når jeg studerer produktionen af hvede og handelen med den, så skriver jeg økonomisk geografi, og jeg må behandle hektarudbyttet, produktiviteten, dyrkningsmulighederne, for at forklare en produktions fordeling. Hvis jeg studerer hveden som en del af et dyrkningssystem, i dens egenskab af mellemed mellem de interesserede menneskegrupperinger (bondegård, landbrugsregion o. s. v.) og jordbunden, og også som mellemed mellem forskellige menneskegrupper (bondegård, købere, forsendere), så skriver jeg kulturgeografi. Kulturgeografien adskiller ikke produktet fra produktionsmåden og gruppen af producenter; den økonomiske geograf ønsker denne adskillelse for bedre at kunne få fat på sin egentlige genstand.“

Som man allerede vil skønne af sidetallet, rummer bogen et meget stort stof. Af dette kan vi fremhæve befolkningsspørgsmålet og menneskets tilpasning til milieu'et. I forbindelse med det sidste emne går forf. ind på det i fransk geografi kendte begreb „le genre de vie“, som i vore dage må modificeres på grund af de forskellige økonomiske systemers indflydelse på menneskers liv. Landbrugsgeografien ses under mange synsvinkler: studiets metode, traditionens indflydelse, tilpasningen til de store vegetationszoner, koloniserende landbrug, landbrugsbebyggelse o. s. v. Endelig behandles industriens, samfærdselens og byernes geografi samt i ganske korte afsnit politisk geografi og anvendt geografi.

C. G. Feilberg.